
REFORMA AGRARĂ DIN 1945 DIN MOLDOVA

Melania Ionescu

Nicolae Ionescu

Cuvinte cheie: reforma agrară, cooperativizare, ferme-model, comuniști, secetă

Keywords: Land reform, co-operativization, model-farms, communists, drought

Abstract: *The 1945 Moldavian Land Reform*

So, the war and the drought in Moldavia, and other following regions, caused the fall of the post-war agriculture, and the inefficient land reform influenced its destiny. The analysis of the 1945 land reform offers many proofs that underline that fact that the reform was part of a more complex ensemble of decisions made by the communists in order to take control of the politic power of the state. Once they got the power over Romania, they started to restrict the promises they have done, and, as time went by, their land policy got an anti-peasant character. For Moldavia, its effects will be felt with the overwhelming burdens assessed to the population in order to accomplish their duty of the Truce Conference.

În general, literatura istorică a reformei agrare din 1945 este mai săracă decât cea consacrată reformei agrare din 1921. Autorii care au abordat istoria reformei agrare după al doilea război mondial în studii speciale sau în cadrul unor lucrări cu tematică mai largă, și-au limitat, îndeosebi, documentația la perioada de după 23 august 1944, având în vedere doar în mică măsură starea agriculturii românești în perioada interbelică. Problema agrară din România a fost readusă în discuție publică la scurt timp după actul de la 23 august 1944. Toate partidele politice cu anumite diferențieri se pronunțau pentru reformă. Cei ce au ridicat și susținut cu mare insistență rezolvarea ei prin expropriere și împrumietărire, fără să mai aștepte sfârșitul războiului, au fost comuniștii. O lucrare de referință apărută în ultima vreme, ce tratează exhaustiv problema pe plan național este cartea istoricului Dumitru Șandru¹.

Procesul de „înfăptuire pe cale revoluționară a reformei agrare” cum se sublinia în istoriografia problemei înainte de 1989, a început încă din toamna anului 1944 în Moldova. S-a manifestat mai accentuat aici, deoarece destabilizarea aparatului local de stat era mai avansată, datorită condițiilor specifice din această regiune, aflată prima sub ocupația sovietică. “Preluarea pământului moșierilor pe cale revoluționară și împrumietărirea, era hotărâtă de adunările populare la care luau parte și muncitorii”,

¹ Dumitru Șandru, *Reforma agrară din 1945 în România*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București, 2000, p. 10.

ce erau influențați de comuniști². Spre sfârșitul celui de-al doilea război mondial, agricultura Moldovei se afla într-o stare de ruină aproape totală, datorită desfășurării operațiunilor militare, a jafurilor săvârșite de armata germană în retragere, apoi de cea sovietică în ofensivă. Pe această situație s-a greșit seceta din anii 1945-1946 și obligațiile de plată în produse agricole ce reveneau României prin Convenția de Armistițiu din 12 septembrie 1944 care au adâncit criza din sectorul agricol. În conjunctura internațională de atunci, redresarea situației nu s-a putut face decât cu mijloace interne și ea s-a înfăptuit, într-adevăr, numai prin efortul conjugat românilor. Dar procesul a fost extrem de anevoios, nu numai datorită condițiilor dificile ale perioadei, ci și manierei nerealiste în care comuniștii au încercat să-l înfăptuiască, având urmare menținerea sub limita de subzistență a țărănimii³.

În vara anului 1944, moșiile din apropierea frontului, părăsite de proprietari ori de arendași, rămăseseră practic, fără administrație. Din cauza staționării trupelor în zonele de operații militare, o bună parte din terenuri nu au putut fi însămânțate, iar cele semănate nu au putut fi lucrate, în special prășite. În satele județelor Botoșani, Dorohoi și Baia, ocupate în primăvară de trupele Armatei Roșii, autoritățile sovietice au regizat alegerea unor „comitete țărănești”, care au suplinit funcțiile consiliilor comunale. Totodată, acestea au luat în administrație bunurile părăsite de cei ce se retrăseseră din fața inamicului, organizând exploatarea pământului cu ajutorul forței de muncă nerefugiate⁴.

În toamna anului 1944, existau comitete țărănești în județul Botoșani în 45 de comune, în județul Tutova în 61 de comune, în județul Roman în 100 de comune, în județul Neamț în 46 de comune⁵. După 6 martie 1945, comitetele țărănești au fost confirmate de guvern ca organe locale ale sale, iar în anumite părți ele s-au transformat în organe de aplicare a reformei agrare.

Reforma agrară din 1945 era concepută în viziunea comuniștilor din România ca un act menit să conducă la distrugerea bazei economice și a pozițiilor moșierimii din viața politică a țării și, pe de altă parte, la atragerea țărănimii în sfera lor de influență. Până la legiferarea reformei agrare, Partidul Comunist Român și organizațiile politice din sfera lui de influență nu au inițiat, oficial, propaganda pe tema socializării pământului. Dimpotrivă, liderii comuniști au respins proiectele

² Ceea ce caracterizează istoriografia reformei agrare din 1945 este apologia făcută politicii Partidului Comunist Român în înfăptuirea acestui „act revoluționar” și negarea oricărei contribuții a celorlalte forțe politice la soluționarea problemei.

³ D. Șandru, *op. cit.*, p. 10.

⁴ D. Șandru, *Comuniștii, țărani, și marii proprietari funciari din România în lunile premergătoare legiferării reformei agrare din 1945*, în „AIIAI”, ton XXX, (1993), p.360. Până în 1990, s-a elogiat în istoriografia perioadei rolul „comitetelor țărănești”, calificându-le „organe revoluționare ale noii puteri”. Ele au reprezentat cele dintâi instrumente de care s-au folosit sovieticii și comuniștii români în procesul de distrugere a instituțiilor administrației locale. Conducerea centrală a comitetelor acaparase principalele surse de venituri (exploatarea moșiilor, a pădurilor, a morilor, a viilor etc.).

⁵ Gheorghe Tanasă, *op. cit.*, p.73; „Moldova Liberă” din 29 octombrie 1944.

privitoare la organizarea obștilor de producție propuse nu numai de partidele adverse, ci și de cele cu care ei colaborau⁶.

Exproprierea, operată în baza decretului-lege nr. 187/23 martie 1945, a reprezentat o primă etapă a politicii P.C.R. de distrugere a bazei materiale a moșierimii, la nivelul rămas în urma aplicării reformei din 1921. Legea pentru reforma agrară a lăsat viile și pădurile, fermele-model, orezăriile și câte 50 ha cultivate de fiecare mare proprietar. Totodată, pământurile Casei Regale, mănăstirilor și instituțiilor (Eforiile, Așezămintele spitalicești, Academia Română și Casa Școalelor) - conform art. 8 – au fost exceptate de la expropriere. Terenurile care depășeau întinderea de 50 ha pentru un proprietar erau expropriate în folosul statului. Regimul exproprierii era aplicat și colaboraționiștilor cu Germania, criminalilor de război și vinovaților de dezastrul țării, refugiaților de după 1944, absenteiștilor, loturilor de peste 10 ha care nu fuseseră cultivate în regie proprie în ultimii 7 ani, voluntarilor împotriva Națiunilor Unite și bunurilor de mână moartă⁷.

Exproprierea o făceau comisiile comunale de săteni și de plasă, iar aplanarea diferendelor dintre moșieri și săteni nu era precis fixată prin lege. Această reformă a urmărit mai mult un scop politic și în mai mică măsură unul social⁸.

Datorită condițiilor specifice în care s-a pus în aplicare, s-au înregistrat unele greșeli în aplicarea reformei agrare. Așa cum rezultă din documentele de arhivă, în efectuarea reformei agrare în județele Moldovei se pot distinge trei perioade:

Prima perioadă a durat din toamna anului 1944 până la legiferarea reformei agrare, la 23 martie 1945. Comitetele sătești, la „chemarea” organizațiilor P.C.R., au trecut la confiscarea parțială sau totală a pământurilor moșierești și la împărțirea lor țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin. Pe alocuri, au fost împărțite și unele proprietăți care, în proiectul de program al F.N.D., erau exceptate de la expropriere cum au făcut țăranii de pe valea Bistriței care au împărțit teren de casă și pășune de pe domeniile Coroanei și din pământurile unei biserici⁹. De asemenea, au fost expropriate și unele moșii sub 50 ha, ca în comuna Mălușteni, județul Covurlui care nu intrau în prevederile legii și anume: din moșia preotului V. Felea, din 11 ha i-au fost expropriate 5 ha; lui D. Antohi, din 21 ha i-au fost luate 9 ha¹⁰ etc. În comuna Băleni, județul Covurlui, s-a expropriat întreaga suprafață de 100 ha, proprietatea lui Gh. Racoviță. În satul Urlați, comuna Corni din același județ, a fost expropriat terenul profesorului Ștefănescu Goangă. În comuna Movileni, județul Tecuci comisia de expropriere a lăsat marilor proprietari Ion și Angela Demetriade numai câte 10 ha în loc de 50 ha, cât avea dreptul după lege¹¹. În alte locuri au fost împroprietăriți unii locuitori, care nu aveau dreptul conform legii și regulamentului cum s-a întâmplat în

⁶ D. Șandru, *Reforma agrară din 1945...*, p.89; Idem, *Proprietatea funciară rurală din România de la reforma agrară din 1945 până la colectivizarea agriculturii (I)*, în „AIIAI”, tom XXVII (1990), p. 121-136.

⁷ “Monitorul Oficial”, Partea I, 23 martie 1945, p. 2205-2208.

⁸ D. Șandru, *Reforma agrară din 1945...*, p.124; Gheorghe Zane, *Memorii*, București, 1997, p. 110.

⁹ D.J.A.N. Bacău, Fond Comitetul Județean al P.C.R., dosar nr. I 11/1945, f. 13, 155, 193, 194.

¹⁰ D.J.A.N. Galați, Fond Inspectoratul de Jandarmi Galați, dosar nr. 107/1945, f. 5-7.

¹¹ *Ibidem*.

comuna Găgești, județul Putna cu locuitorii Sandu Cioarec, Anghelache Noroceă și Gavrilă Cioarec, care făceau parte din comitetul sătesc și au fost împrorietăriți cu câte 3-4 loturi în diferite părți din teritoriu. De asemenea, primarul comunei Poiana, județul Tecuci, a împrorietărit rudele sale, dându-le mai mult pământ decât celor îndreptățiți¹².

A doua perioadă este aceea de la apariția legii (23 martie 1945) și până la constituirea comisiilor de plasă. În timpul acesta au lucrat comitetele sătești ce au întocmit procese verbale de expropriere ale moșiilor din comună și tabele cu locuitorii îndreptățiți. Această perioadă coincide cu campania de însămânțări, astfel că locuitorii au intrat imediat și au început însămânțările. Cercetând procesele verbale de expropriere ale comitetelor comunale, se constată că în multe comune ele erau incomplete sau întocmite ilegal. Aceste neajunsuri se datorau atât lipsei de îndrumare a comitetelor comunale din partea unor organe competente, cât și din cauza proprietarilor, care nu s-au prezentat cu acte de proprietate pe baza cărora comitetele comunale să poată hotărî în deplină cunoștință de cauză cui și cât trebuie să exproprieze. Din această cauză, în unele locuri, s-au expropriat și s-au împărțit locuitorilor terenuri care, după lege, nu ar fi trebuit, după cum au fost și cazuri de terenuri care au rămas neexpropriate, deși conform legii trebuiau împărțite celor îndreptățiți.

A treia perioadă a fost aceea de când au început să lucreze comisiile de plasă. Constituirea acestor comisii s-a făcut destul de greu în unele comune și județe, fiindcă majoritatea membrilor erau mereu schimbați de către comitetele comunale de reformă agrară, de la o ședință la alta, astfel că primele lucrări s-au executat foarte greu, membrii comisiilor fiind mereu alții. În cele din urmă s-a reușit să se stabilizeze, astfel că la începutul lunii iunie 1945 funcționau în 12 județe din Moldova 48 de comisii de plasă și 625 de comitete comunale pentru executarea reformei agrare¹³. Comisiile de plasă aveau sarcina de a coordona operații de expropriere și de împrorietărire și de a hotărî asupra diferendelor dintre sate și comune, precum și asupra acelor dintre proprietari și îndreptățiți ce ar fi apărut pe parcursul aplicării reformei. Comisia de plasă era compusă din membri delegați de comitetele locale, câte doi din fiecare comună, și un președinte delegat de Ministerul Agriculturii și Domeniilor. El putea fi magistrat sau jurist¹⁴.

Numărul și gama nedreptăților produse atât cu prilejul exproprierii proprietăților, cât și în timpul împrorietării au fost mari. Multe din ilegalitățile comitetelor comunale au fost contestate la diferite instanțe, fără să se rezolve decât parțial. Țăranii din comuna Mădei și Fărcașa, județul Neamț, au cerut primarilor acestor comune să le împartă pădurile. Conflictul a fost aplanat prin lămurirea țăranilor de a respecta legea din 23 martie 1945¹⁵. În alte cazuri, cum a fost cel din

¹² *Ibidem*.

¹³ Gh. Tanasă, *op. cit.*, p. 102.

¹⁴ Dumitru Șandru, *Legalitatea și abuzurile instanțelor reformei agrare din 1945*, în „Cercetări istorice”, Iași, 1997, p. 347.

¹⁵ D.J.A.N. Bacău, Fond Comitetul Județean al P.C.R., dosar nr. 1/1945, f. 155.

comunele Talpa și Bărgăoani, județul Neamț, țăranii se certau de la pământ, ei fiind vecini cu ambele comune.

La fel, au izbucnit conflicte, în cadrul aplicării reformei, între locuitorii comunelor Belcești și Războieni, județul Iași și cei din Crăcăoani, județul Neamț, între locuitorii comunei Plugari, județul Iași și cei din comuna Lunca, satul Buznoasa, județul Botoșani¹⁶. În comuna Dragomirești, județul Neamț, preotul Onoriu Săndulescu, după ce i-a fost expropriată moșia, a răsculat țăranii din satul vecin, spunându-le că ei au dreptul asupra pământului și nu cei pe a cărui comună se găsea terenul¹⁷.

Graba țăranilor de a intra în posesia pământului era determinată și de necesitatea de a efectua la timp lucrările agricole de primăvară, care altfel ar fi fost întârziate. Drept urmare, la 26 februarie 1945, țăranii din comunele Hârșova și Poenești, județul Vaslui, au trecut direct la "măsurarea și împărțirea pământului", comitetele satești ale Frontului Plugarilor fiind acelea care au condus efectiv acțiunea¹⁸.

În județul Vaslui s-au expropriat 133 de moșii, iar în județul Tutova 17000 ha¹⁹. Unii moșieri încercau să demonstreze că moșiile lor reprezentau ferme-model sau plantații, dar acest lucru nu era posibil câtă vreme marii proprietari dădeau în arendă pământul. Analizându-se situația din județul Vaslui, în urma distrugerii inventarului și a clădirilor datorate războiului, s-a considerat că nici una din marile proprietăți nu se putea declara fermă-model. În județul Vaslui, aplicarea reformei agrare s-a făcut în multe cazuri, nerespectându-se legea. S-a expropriat tot sau aproape tot, inclusiv proprietățile peste 50 de ha neexpropriabile după lege. Când i s-a atras atenția prefectului, preot Nicolae Sârbu, că săvârșește o mare greșală prin faptul că nu respectă dispozițiile legii, acesta a răspuns: "În județul Vaslui legea o face poporul. Guvernul hotărăște la București, iar noi hotărâm la Vaslui. Aici, vom expropria pământul în întregime"²⁰. De asemenea, într-o adunare de împărțire a pământului Nicolae Sârbu menționa: "Ca prefect al județului, *am decretat* împărțirea moșiilor din județul Vaslui"²¹. Cuvintele subliniate pun în evidență independența, subiectivitatea și nota personală a deciziilor prefectului de Vaslui. Spiritul deciziilor sale se reflectă și în faptul că pădurile și unele vii care, deși nu erau expropriabile, au fost date încă înainte de apariția legii de reformă agrară, comitetelor comunale spre exploatare. Chiar morile de la sate ale marilor proprietari au fost date în administrația comunelor²².

Bilanțul expropriierilor în județul Vaslui însumează 20604 ha, împărțite la 13677 locuitori, între care 4405 ha la ostașii de pe front, 3427 ha la orfani, văduve și invalizi, iar restul țăranilor lipsiți de pământ sau cu pământ puțin²³. Să mai adăugăm

¹⁶ D.J.A.N Iași, Fond Prefectura Județului Iași, dosar nr. 5/1946, f. 5.

¹⁷ D.J.A.N. Bacău, Fond Comitetul Județean al P.C.R., dosar nr. 1/1945, f. 193-194.

¹⁸ „Moldova Liberă”, II, 1945, nr. 129, din 28 februarie, p. 3.

¹⁹ Arhivele Naționale București, Fond Reforma agrară din 1945, județul Tutova, dosar nr. 2/1945-1946, f. 64.

²⁰ D.J.A.N. Vaslui, Fond Prefectura Județului Vaslui, dosar nr. 44/1945, f. 28.

²¹ „Moldova Liberă”, II, nr. 129, din 28 februarie 1945, p. 3.

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*. Fond Comitetul Județean Vaslui al P.C.R., dosar 2/1945, f. 9.

faptul că potrivit legii de reformă, au intrat în patrimoniul statului următoarele utilaje agricole:

- În plasa Codăești existau 8 batoze, 8 locomobile, cu destinația la Tăcuta și Solești;
- Pungești – 6 batoze, 2 locomobile, pentru ferma Laza;
- Negrești – 7 batoze, 3 locomobile, 1 tractor, 2 „vapore”;

Prin urmare, în plasele județului Vaslui se aflau 29 de batoze, 18 locomobile, 4 tractoare și 2 „vapore”²⁴.

Problemele legate de reforma agrară privind exproprierea pământului, se întâlneau și în județele limitrofe Vasluiului, Tutova și Fălciu. Sub guvernul Rădescu, s-au confiscat în județul Tutova peste 13000 ha, iar până la legiferarea reformei agrare s-au expropriat încă 17000 ha²⁵.

În județul Fălciu, s-a trecut la exproprierea pământului în comuna Epureni (moșiile Iamandi și Negreanu cu o suprafață de 590 ha) din care 225 ha s-au dat familiilor care au luptat pe front. În afară de aceasta, pădurea a fost luată în exploatare de către consiliul comunal²⁶. În județul Tutova, ca și la Vaslui, în timpul expropriierilor dinaintea apariției legii de reformă agrară, unor proprietari nu li s-a lăsat cota de peste 50 ha. Cu toate acestea, nu s-au înregistrat tulburări, ci numai plângeri²⁷. Astfel, moșierul D. N. Negulescu, director general în Ministerul Sănătății, s-a plâns generalului Rădescu, că în urma unei decizii a prefectului de județ, proprietatea sa din comuna Perieni a fost expropriată în întregime. În județul Tutova, prefect era comunistul Zainea Buhuș, care a dispus nu numai în cazul lui D. Negulescu, ci în toate cazurile, exproprierea tuturor moșiilor. Profitând de creșterea influenței F.N.D. prefectul a emis ordonanța nr. 6847, în 10 articole de expropriere a moșiilor de peste 50 ha, terenurile greu de divizat, păduri, bălți, islazuri, cât și bunurile imobile de pe moșii, trecând în gospodărirea comitetelor satești spre administrare²⁸. Acest neconstituțional a avut ca urmare înlocuirea prefectului Zainea Buhuși, în condițiile în care Nicolae Rădescu insistase ca prefectii să respecte ordinea statală. La 22 decembrie 1944, în urma unei mari adunări cetățenești, este instalat în funcția de prefect al județului Tutova profesorul Gheorghe Gâlcă (P.N.L.). Adevărat patriot, dispunând de o inteligență remarcabilă și o susținută forță de muncă, acesta și-a pus în slujba tutovenilor, întreaga capacitate, reușind să pondereze avansurile comuniștilor și să înlocuiască demagogia propagandistică cu competența celui care în momente grele a servit idealurile generale²⁹.

La nivelul județului Tutova s-au semnalat cazuri de nesocotire de către săteni a prevederilor legii. Potrivit ordonanței nr. 11620 din 8 octombrie 1945 adresată preturilor, comisiilor de plase și comitetelor locale de reformă agrară, Prefectura Județului Tutova a constatat că unii din locuitorii satelor au nesocotit legea și

²⁴ *Ibidem*, Fond Prefectura Județului Vaslui, dosar 45/1945, f. 86, 88, 90, 92, 94.

²⁵ *Ibidem*, Fond Frontul Plugarilor, Tutova, 1945, dosar 48, f. 2.

²⁶ „Moldova Liberă”, II, 1945, nr. 137, din 9 martie, p. 2.

²⁷ D.J.A.N. Vaslui, Fond Prefectura Județului Tutova, dosar 2/1945, f. 247, 259, 644.

²⁸ „Flacăra”, I din 7 noiembrie 1944.

²⁹ Oltea Rășcanu-Gramaticu (coord), *Istoria Bârladului*, vol. II, Vaslui, 1998, p. 52.

regulamentul ei, în sensul că nedreptățiții la împrăștiere au intrat în mod samavolnic în cota celor îndreptățiți sau în loturile de peste 50 ha rămase marilor proprietari. De aici, Prefectura sublinia necesitatea revizuirii tabelelor vechi corectându-se greșelile sau scăpările, ghidându-se în acest scop după stipulațiile specificate în legea și în regulamentul de reformă agrară³⁰. În plus, țărani au cerut ca loturile să fie distribuite în trei parcele diferite pentru a avea posibilitatea cultivării terenului prin rotație, acordându-se prioritate la împrăștiere invalizilor, orfanilor și văduvelor de război, astfel încât aceștia să nu rămână fără pământ.

Numărul cazurilor în neregulă a determinat Comisia Centrală de reformă agrară, ca prin ordinul nr. 140974 din 4 august 1945 să atragă atenția că Prefectura și Camera Agricolă a județului Tutova încalcă dispoziția art. 19 din legea de reformă, care arăta limpede că semănăturile efectuate în toamna anului 1944 urmau a fi recoltate de cei ce le-au semănat, dispoziție care se aplică atât pe terenul rămas legal în cota proprietarului, cât și pentru terenul expropriat³¹. Pe ansamblul județului Tutova, acțiunea a dus la exproprierea a 21171 ha cu care s-au împrăștiat 18208 locuitori, revenindu-le un lot între 0,5 și 2 ha, cu o medie de 1,5 ha cum rezultă din tabelul următor:

Plasa	Suprafața de pământ expropriată și împărțită țăranilor	Câți țărani au fost fără pământ până la reformă	Câți mai sunt	Media împărțirii pământului
Crivești	7023	4972	1416	1,5
Murgeni	4141	3316	338	1,5
Puiești	6154	1356	500	1,36
Zorleni	3853	864	154	1,5
Total	21171	10528	2408	1,5

Cu ocazia aceleiași exproprieri, în județul Tutova a fost preluat și următorul inventar: 21 tractoare (din care 2 defecte), 11 batoze, 27 semănători, 26 pluguri cu tracțiune animală și 6 tractoare, 4 vânturători, 5 care, 7 prășitori, 8 locomobile, 4 secerători simple, 3 cultivate, 4 cositori, 1 selector, 2 rotative, 1 rariță, 3 mașini de bătut porumb și 16 secerători³².

Aplicarea reformei agrare a produs abuzuri în procesul de expropriere și nu s-a ajuns la crearea unor proprietăți țărănești trainice. Până la sfârșitul primăverii anului 1945 în Moldova s-au expropriat 1094 moșii, în suprafață de 172341 ha. Au fost împrăștiți 13582 de îndreptățiți dintre care 55668 luptători de pe front sau

³⁰ D.J.A.N.Vaslui, Fond Prefectura Județului Tutova, dosar 2/1945, f. 8.

³¹ *Ibidem*, f. 397.

³² *Ibidem*, f. 247, 259.

concentrați, 24140 văduve, orfani, invalizi, 56021 țărani fără pământ sau cu pământ mai puțin decât lotul tip³³.

Exproprierea operată în baza legii a reprezentat o primă etapă a politicii Partidului Comunist de distrugere a proprietății moșierești, prin faptul că a redus cele mai multe din acestea la nivelul unor exploatari de întinderi mijlocii. Ea avut particularități distincte de la o zonă geografică la alta și chiar de la un județ la altul în funcție de condițiile social-economice concrete. Suprafața expropriabilă s-a dovedit insuficientă față de numărul persoanelor îndreptățite a primi pământ. Pentru a satisface cât mai multe familii, s-a recurs pe scară largă la crearea unor loturi de împrumietărire mici, care nu le-au putut asigura independența economică. Întinderea medie a lotului de împrumietărire a fost diminuată și prin crearea unor mari rezerve de stat, care au depășit cu mult cota de 5% din suprafața expropriabilă.

Împrumietărirea țăranilor s-a desfășurat într-o perioadă în care toate segmentele economiei românești erau dezorganizate. Refacerea lor necesita capitaluri însemnate. Statul, nedispunând de mijloace financiare, a făcut acumulări din achiziționarea forțată a produselor agricole de la țărani, plătite la prețuri sub costul celor de producție. O continuă presiune fiscală, directă și indirectă, s-a exercitat asupra întregii țărănimii. Familiile mai prospere au avut de suportat sarcini excesiv de împovăraătoare, fapt ce a determinat pe mulți proprietari să renunțe la pământ. A fost o politică deliberată a comuniștilor de a spori patrimoniul funciar al statului în detrimentul proprietății individuale. Ea a condus la proletarizarea unei mase mari de țărani, în special în rândurile celor mai întreprinzători și ale celor ce manifestau aversiune față de noul regim politic din România³⁴.

Reforma agrară din 1945 a produs unele modificări în structura proprietății funciare ce a condus la creșterea sensibilă a gospodăriilor țărănești, cu unu până la cinci hectare, ca urmare a completării lotului posedat cu suprafața primită prin legea agrară. Au sporit și proprietățile cuprinse între 30-50 ha, fapt explicabil prin aceea că au fost impuse tipurile de gospodării ale foștilor mari proprietari, cărora, prin expropriere, le-a rămas cota legală de 50 de ha. Dar, așa cum sublinia generalul Constantin Sănătescu în memoriile sale, reforma agrară din 1945 era o lege pur comunistă, care va scădea producția țării și va produce multe nemulțumiri, căci sunt prea puține terenuri pentru a satisface pe toți țărani. "Cu această lege, guvernul a reușit să întindă mizeria și peste marii agricultori, fără a aduce vreun bine țăranilor"³⁵. Procesul de aplicare a reformei agrare s-a încheiat în județele Moldovei în februarie 1947. Abuzurile și ilegalitățile înregistrate pe parcursul aplicării reformei agrare au fost numeroase. Ele au produs nemulțumiri cu atât mai profunde cu cât autoritățile le-au tolerat, într-o lege cu articole neclar redactate, care au favorizat de la început arbitrarul. Încă din cursul anului 1946 au început operațiunile de înmânare a titlurilor de proprietate.

Desigur, că războiul și seceta din Moldova și din alte regiuni ce i-au urmat au cauzat decăderea agriculturii postbelice, iar ineficiența reformă agrară i-a înrăurit

³³ „Moldova Liberă”, nr. 272 din 19 august 1945.

³⁴ D. Șandru, *Reforma agrară din 1945...*, p. 308.

³⁵ Constantin Sănătescu, *Jurnal*, București, 1992, p.198.

destinul³⁶. Prin urmare, analiza reformei agrare din 1945 oferă numeroase dovezi care evidențiază faptul că ea a făcut parte dintr-un ansamblu mai larg de măsuri inițiate de comuniști pentru acapararea puterii politice în stat. Odată ajunși la conducerea României, ei au început să restrângă promisiunile făcute, iar, cu timpul, politica lor agrară avea să capete un pronunțat caracter antițărănesc. Pentru Moldova, efectele ei vor fi resimțite de sarcinile mari impuse locuitorilor pentru îndeplinirea obligațiilor Convenției de Armistițiu.

Bibliografie selectivă:

- Cătănuș, Dan, Roske, Octavian, *Colectivizarea agriculturii în România. Dimensiunea politică*, vol. I, 1949-1953, INST, București, 2000.
- Diletant, Dennis, *România sub regimul comunist*, București, Editura Fundației Academia Civică, 1997.
- Ionescu, Ghiță, *Comunismul în România*, București, Editura Litera, 1994.
- Onișoru, Gheorghe, *România în anii 1944-1948-transformări economice și realități sociale*, București, Editura Academia Civică, 1998.
- Rădulescu, Zoner, Șerban, Beatrice Marinescu, Bușe Daniela, *Istoria totalitarismului comunist în România*, București, 1995.
- Romulus Rusan, *Cronologia și geografia represiunii comuniste în România. Recensământul populației concentraționare (1945-1989)*, Fundația Academia Civică, București, 2007.
- Roske, Octavian: *Colectivizarea agriculturii în România din anii 1949-1962*, Arhivele Totalitarismului (I-V), București, 1993-1996.
- Șandru Dumitru, *Reforma agrară din 1945 în România*, Institutul Național pentru de Studiul Totalitarismului, București, 2000.

³⁶ D. Șandru, *Impactul reformei agrare din 1945, în "Xenopoliana"*, VII, 1999, nr. 1-2, p.32-33.
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>